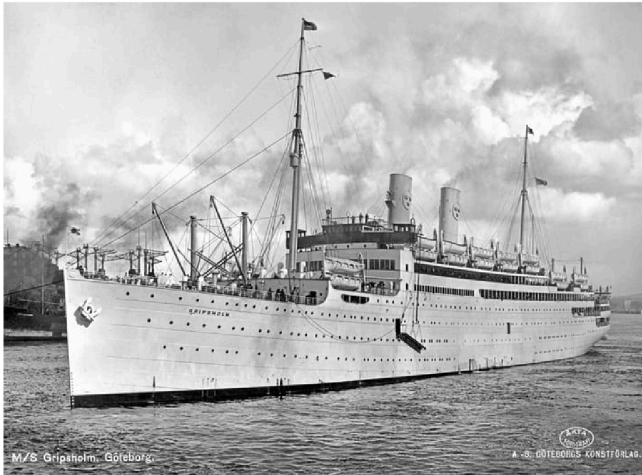

Folk & Familj

Familjeredaktionen: E-post: folk.familj@hallandsposten.se

Vår historiska stad

"Den 18 december anländer julbåten, Gripsholm, från New York till Göteborg. Hon är jämnt ett dygn försenad på grund av storm. Ombord finns 787 passagerare och 2 466 säckar post. Många Halmstadbor kommer att få efterlängtnade julkhälsningar från USA."

BILD: VYKORT UR FÖRENINGEN GAMLA HALMSTADS SAMLINGAR

Lugnet före stormen (inför nyår drar ännu en snöstorm in och lamslår trafiken...).

BILD: FÖRENINGEN GAMLA HALMSTAD

Julfirandet 1938 är stillsamt. Många Halmstadbor känner att de lever i en mörk tid – och snart är det

En vacker jul i Halmstad 1938 – men mörkret var inte långt bort

Orkanvindar som får en hangar att lyfta till väders, och en epidemi som sätter stopp för lucia och tvingar folk i vissa byar att isolera sig. Upp till det förföljelsen av judar i Tyskland och ett inbördeskrig i Spanien. Julen 1938 är visserligen vit och vacker, men det är ett mörker som väntar. Om bara åtta månader är katastrofen ett faktum – igen.

Vi förknippar i allmänhet 1930-talet med ekonomisk depression, börskrascher och arbetslöshet. Den här beskrivningen stämmer vid årtiondets början men mot slutet var den ekonomiska konjunkturen mycket bättre. Ändå blir julen 1938 i Halmstad inte vad Halmstadborna hade förväntat sig. Orsaken är en epidemi med mul- och

klövsjuka. En annan faktor som påverkar stämningen är nazisternas framfart i Tyskland, Österrike och Tjeckoslovakien. Trots den brittiske premiärministern Chamberlains ord om "fred i vår tid" är många rädda för att utvecklingen är på väg mot det motsatta hållet.

Inför första advent drabbas Halmstad av en storm med

orkanvindar. En av flygklubbens hangarer lyfter till väders, slår runt och kolliderar med ett hus. Flygplanet, som hade stått inne i hangaren, blåser i väg och fastnar med stjärten i ett staket. På Söder rasar ett hus samman medan det är under byggnad.

Tyska myndigheter startar en "arisering" av näringslivet. Den innebär att judar

inte ska få äga industrier eller jordbruk. De ska inte heller få äga tomter. Tyska myndigheter eftersträvar att de tyska judarna ska lämna landet. Man uppmanar judar i andra länder att bidra med pengar för att göra deras emigration möjlig. Judarnas situation i Tyskland är omskriven i pressen och definitivt inte okänd för svenskarna.

I Spanien pågår fortfarande inbördeskriget.

En svensk läkare och två sjuksköterskor åker till Esbjerg för att ta hand om hemvändande svenskar som har stridit i kriget. De 180 hemvändande soldaterna kommer till Sverige via tågfärjelinjen Malmö-Köpenhamn.

Hallandsposten har lyckats få en biljett till färjan för att intervjua de tre Halmstadbor som ingår i gruppen. Samtliga vägrar dock att uttala sig om vad de har varit med om.

I början av december framhåller Hallandspostens ledare, att det känsliga politiska läget i Europa får även fredsivrare att vilja upprusta och skribenten menar att kriget kan behövas för att långsiktigt skapa fred mellan Europas länder.

Vindsröjning pågår i Halmstad för att få bort skräp från vindarna och minska omfattningen av eventuella bränder. Det här är också en förberedelse inför ett eventuellt kommande krig. De

insamlade föremålen från vindsröjningen läggs på en jättehög norr om Örjans Vall. Högen är full av väggglösa som riskerar att locka till sig en invasion av råttor. En regnig dag ska brandkåren elda upp skräpet. Det är svårt att få högen att brinna och brandkåren får ta hjälp av någon form av brandbomber för att lyckas.

Under november och början av december drabbar en epidemi med mul- och klövsjuka bondgårdar i Skåne. I Halland hoppas man att kunna hålla sjukdomen söder om åsen. På länsstyrelsens uppmaning ställs årets julskyltning in för att förhindra epidemins spridning i södra

andra världskriget ett faktum.

BILD: OTTO NILSSONH

Halland. I drabbade byar isoleras människorna och får inte åka in till städerna.

Mul- och klövsjukan drabbar en bit in i december ändå också Halmstad då det visar sig att en gård på Mickedala har fått smittan. Fler gårdar runt Halmstad drabbas sedan under några veckor fram till julhelgen. De smittade besättningarna måste avlivas.

Representanter för olika nöjesetablissemang som anordnar dans uppvaktar landshövding Kjellman med en begäran om att ett beslutat dansförbud ska lättas upp eller till och med hävas före jul. Man lider betydande ekonomiska förluster då man inte får ordna dans. Personal har fått sägas upp. Dagen efter meddelar länsstyrelsen att dans och allmänna sammankomster ska få ordnas inom Halmstads stadsbebyggelse men med villkoret att inga från landsbygden släpps in.

Fröken Ann-Britt Andersson från Pontongatan röstas fram som Halmstads Lucia

men luciafirandet ställs också in så Halmstadborna får inte möta henne.

Den 18 december anländer julbåten, Gripsholm, från New York till Göteborg. Hon är jämnt ett dygn försenad på grund av storm. Ombord finns 787 passagerare och 2 466 säckar post. Många Halmstadbor kommer ut få efterlängta julkhälsningar från USA.

Hallandsposten är full av annonser om bra julklappar och lite mer lyxig julmat. Det går ingen nöd på flertalet av invånarna. Julhandeln är enligt köpmännen ganska bra men inte på samma nivå som förra året. Det är mul- och klövsjukan som minskat landsbygdsfolkets besök i staden.

Dagen före julaften är det snökaos i Skåne och tågen blir försenade. Grönkålen tar också slut. Den har utsatts för angrepp av maskar under hösten. Försök att köpa grönkål från Skåne är svåra att genomföra genom de restriktioner för transporter av jordbruksvaror som gäller. Ett

”**Högen är full av vägglöss som riskerar att locka till sig en invasion av råttor.**”

och annat julbord kommer att serveras i Halmstad utan den halländska specialiteten grönkål.

Lektor Carl Dymling från läroverket skriver på julaften en julbeträktelse om det tunga decembermörkret som ligger över Halmstad och som dessutom kännetecknar världens storpolitik. Ljusglimen ligger i budskapet om en judegosse som föds i en palestinsk stad och som förmår tända kärlekens ljus. Detta ska enligt lektor Dymling lysa inte bara över de närmaste, utan även över dem som livet har handskats hårdhänt med.

Radioprogrammet på jul-

Det blir en vacker, vit jul i Halmstad, och stadens barn passar på att åka pulka. BILD: HALLANDS KONSTMUSEUM

Halmstad och Stora torg i slutet av 1930-talet.

BILD: HALLANDS KONSTMUSEUM

aften inleds kl 07:30 med morgongymnastik, morgonandakt och väderleksrapport. Sedan följer en paus under drygt fyra timmar. Klockan 12.30 sänds nyheter och därefter blir det högläsning ur Charles Dickens "Pickwickklubben". På eftermiddagen spelas lättamgrammofonmusik. Efter julaften från Klara kyrka blir det dans kring granen. Därefter önskas våra nordiska grannar God Jul innan plats ges till humorprogrammet "Optimisten och pessimisten". Mot slutet av kvällen sänds på utlandssvenskars och sjömans julkhälsningar över världshaven.

Det blir en vacker, vit jul i Halmstad. Ett slädekipage

observeras på Stora torg. Stadens barn åker skidor på Galgberget under helgdagarna. Inför nyår drar en ny snöstorm in och lamslår trafiken. Nyårsrevyn heter "Husesyn – här var det storstädning". Plats anges ej i tidningen men troligen spelas revyn på Folkets hus. Lillian de Shiro och hennes dansöser gästspelar. Restaurangerna liksom kyrkorna håller nyårsvaka.

Firandet är av naturliga skäl stillsamt.

Halmstadborna vet i och för sig inte att om åtta månader väntar ett nytt storkrig i Europa men många känner olust inför det nya året. Det är en mörk tid de lever i – och mörkare ska den bli.

Anders Bergenek

Skribenten är aktiv i **Föreningen Gamla Halmstad**. Mer lokalhistoria hittar du på gamlahalmstad.se och på Facebook/[gamlahalmstad](https://www.facebook.com/gamlahalmstad).

22 december

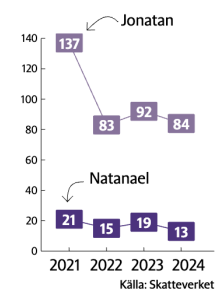
Namnsgdagen

I dag har **Natanael** och **Jonatan** namnsdag. Natanael är en grekisk form av ett hebreiskt namn som betyder "Gud har givit". Namnet kom till Sverige på 1600-talet och var vanligt kring förra sekelskiftet, främst i Västsverige. Närmare 3 600 svenskar heter Natanael eller Nathanael i förnamn.

Jonatan kommer av hebreiskans Jönäthän. Det är ett bibliskt namn som är känt i Sverige sedan mitten 1600-talet. I dagsläget finns närmare 32 600 svenskar som heter Jonatan eller den betydligt vanligare stavningen Jonathan.

Trenden

Diagrammet visar hur många nyfödda som fått heta Natanael och Jonatan mellan 2021 och 2024.

Bemärkelsedagen

I dag firas **Forefathers' Day** i Plymouth, Massachusetts, till minne av de första engelska utvandarna som kom till USA i december 1620. Dagen har högtidlighållits på samma plats sedan 1769.

Hört och hänt

• **För 93 år sedan**, 1932, fick skräckfilmen "Mumien vaknar" med **Boris Karloff** USA-premiär. Konceptet med en hämndlysten mumie i antikens Egypten visade sig lika framgångsrikt som långlivat – 2017 kom filmen "The Mummy", med **Tom Cruise** som mumiens motspelare.

54...

...samtal utväxlades mellan Stockholm, Helsingfors och Åbo efter att telefonlinjen mellan Sverige och Finland öppnade **för 97 år sedan**, 1928. Det första samtalet fördes mellan kung **Gustav V** och Finlands president **Lauri Kristian Relander**.

Födelsedagar

• **För 53 år sedan**, 1972, föddes den franska artisten, skådespelaren och modellen **Vanessa Paradis**. **Paradis**, 14 år gammal fick hon en hit med "Joe le taxi" (1987). Hon har därefter släppt flera album och dessutom medverkat i flera filmer, bland annat "Love songs for tough guys" en fransk romantisk komedi från 2021.

Vanessa Paradis. ARKIVBILD: TT